

Tillämpningsregler för avgifter inom omsorg

Antaget av	Vård- och omsorgsnämnden
Antaget	2025-02- 26 § 7
Ersätter tidigare version	2023-12-13 § 168 (IFN)
Gäller för	Vård- och omsorgsnämnden
Dokumentansvarig	Ansvarig chef för avgiftshandläggning

Innehåll

Inledning.....	4
Omfattning	4
Beräkning av förbehållsbelopp.....	4
Generellt tillägg till minimibeloppet	4
Individuella tillägg till minimibeloppen.....	4
Minskning av minimibeloppet	4
Bostadskostnad.....	5
Avgiftsunderlag	5
Avgiftsfria insatser	5
Avgifter inom maxtaxa.....	6
Insatser i ordinärt boende	6
Trygghetslarm/GPS-klocka	6
Hjälp i hemmet, ledsagarservice och avlösarservice.....	6
Servicetjänster som utförs av underleverantör	6
Dagverksamhet.....	6
Tillfällig vistelse i annan kommun.....	6
Hälso- och sjukvårdsinsatser	6
Delegerad hemsjukvård.....	6
Uppsökande verksamhet	6
Avgift för barn och ungdomar under 20 år	7
Tekniska hjälpmedel	7
Särskilt boende och korttidsplats.....	7
Särskilt boende för äldre	7
Särskilt boende - psykiatriboende	7
Korttidsplats	7
Korttidsplats med regelbunden vistelse (växelvård)	7
Trygghetsplats	7
Medboende på särskilt boende	7
Externa platser.....	7
Reducering av avgift vid frånvaro i ordinärt boende	7
Kostnader utanför maxtaxa	8
Hyra boende enligt SoL och LSS	8

Hyra psykiatriboende	8
Förbrukningsmaterial på särskilt boende och psykiatriplats	8
Medboende	8
Parboende	8
Måltidsabonnemang	8
Matdistribution i ordinärt boende.....	8
Måltider på särskilt boende/psykiatriplats.....	9
Måltider på korttidsplats, korttidsplats med regelbunden vistelse (SoL) samt trygghetsplats	9
Måltider i korttidsboende för funktionshindrade (LSS).....	9
Medboende på särskilt boende	9
Dagverksamhet.....	9
Avgift för vårdplats hos annan vårdgivare	9
Placering på hem för vård eller boende (HVB).....	9
Avgiftsbeslut	9
Nedsättning av avgift och avgiftsbefrielse	10
Dubbla bostadskostnader.....	10
Kvarboendeskydd för hemmavarande make/sambo	10
Negativt avgiftsutrymme.....	10
Debitering.....	10
Omprövning av avgifter	11
Årlig omräkning av avgifter	11
Referenser.....	11

Inledning

I socialtjänstlagen och dess förarbeten finns bestämmelser som reglerar hur kommunen ska beräkna och handlägga den enskildes avgifter. Kommunens rätt att ta ut avgifter regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (2001:453), 17 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt 18-21 §§ lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387).

Nivån på avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och ska årligen räknas upp enligt konsumentprisindex¹. Tillämpningsreglerna är ett komplement till detta och tar upp frågor som kommunen har rätt att besluta själv om. Syftet är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling vid beräkning av uttag av avgifter.

Omfattning

Dessa tillämpningsanvisningar omfattar avgiftshandläggning för insatser inom omsorg med undantag för insatser inom individ- och familjeomsorgen.

Beräkning av förbehållsbelopp

Med ledning av ett lagstadgat minimibelopp ska kommunen beräkna ett förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet ska täcka normala levnadskostnader och den faktiska boendekostnaden.

De generella förbehållsbeloppen följer de minimibelopp som fastställts av riksdagen. För personer under 65 år gäller förhöjt minimibelopp med 10 %. Tillägg för barn ingår med de belopp som gäller i Konsumentverkets hushållsbudget².

Generellt tillägg till minimibeloppet

För brukare i kommunens särskilda boendeformer med permanent boende enligt helinackorderingsprincipen ska ett generellt tillägg till förbehållsbeloppet göras med mellanskillnaden mellan brukarens matabonnemangskostnad och det belopp som ingår i livsmedelspostens i minimibeloppet.

Individuella tillägg till minimibeloppen

Sker efter behovsprövning. Detta kan gälla om brukaren har ”ett varaktigt behov av ett inte oväsentligt högre belopp” än det som omfattas av minimibeloppet. Med varaktigt behov avses minst sex sammanhängande månader och beloppet måste minst uppgå till 200 kr per månad. T.ex. fördyrad kost, underhåll, arbetsresor, god man mm.

Minskning av minimibeloppet

En minskning av förbehållsbeloppet görs med sådana kostnadsposter som redan ingår i hyra, avgifter eller att posten tillhandahålls kostnadsfritt till ett belopp motsvarande kostnadspost i Konsumentverkets hushållsbudget. T.ex., hushållsel, vissa förbrukningsvaror.

¹ www.scb.se

² www.konsumentverket.se

Bostadskostnad

Beräknas enligt Försäkringskassans regler för bostadstillägg (BTP)³. Eventuella driftkostnader beräknas rutinmässigt enligt pensionsmyndighetens schablonbelopp men det är de faktiska boendekostnaderna som gäller om sådana är kända eller kan styrkas.

Avgiftsunderlag

Aktuella och senaste uppgifter om pensioner mm. inhämtas för att göra en slutlig skatteberäkning på årsbasis och divideras med tolv för att komma fram till en månadsinkomst efter skatt. Uppgifter som inte kan eller får inhämtas via datamedia insamlas direkt hos brukaren genom en särskild uppgiftsblankett.

Att uppmärksamma:

- Barnbidrag, underhållsbidrag och bidragsförskott räknas som inkomst då barntillägg medges i förbehållsbeloppet.
- Kapitalvinster/förluster ingår inte i kommunens inkomstbegrepp.
- Kyrkoavgift ska avräknas från inkomsterna
- S.k. civilrättsliga avtal påverkar inte avgiftsunderlaget.
- Gifta makars inkomster räknas samman och delas lika mellan makarna. Bostadstillägg räknas som gemensam inkomst även om makarna inte bor tillsammans.
- Sambopar eller sammanboende räknas som ensamstående vid avgiftsberäkning, boendekostnaden delas sinsemellan.
- Inkomstpensionstillägget som infördes i september 2021 som ett tillägg till allmän pension ska inte beaktas när avgiftsunderlaget enligt 8 kap. 4 § SoL beräknas.
- Om en av makarna i hushållet väljer att inte lämna in inkomstförfrågan eller väljer maxtaxa så gäller maxtaxa för båda makarna.

Avgiftsfria insatser

- Anhörigstöd
- Avlösarservice upp till 20 timmar/månad
- Barn och ungdomar under 18 år debiteras inte för insatser enligt socialtjänstlagen
- Besök av syn och hörselkonsulent
- Boendestöd
- Dagverksamhet
- Nattillsyn via kamera
- LSS-insatser (kostnad för bostad, fritids- och kulturella aktiviteter får tas ut, § 19 LSS)

³ www.forsakringskassan.se

Avgifter inom maxtaxa

Insatser i ordinärt boende

Trygghetslarm/GPS-klocka

Vid installation/programmering av trygghetslarm/GPS-klocka tas en avgift ut. En fast månadsavgift tas ut fr.o.m. den månad trygghetslarmet/GPS-klocka installerats. Avgift betalas alltid för hel månad.

Avgiften för installation/programmering tas ut vid varje nytt beslut om trygghetslarm, gäller även vid övertagande av larmenhet inom hemmet.

Hjälp i hemmet, ledsagarservice och avlösarservice

Avgiften för service- och omvårdnad (hjälp i hemmet) i ordinärt boende, ledsagarservice och avlösarservice baseras på utförd tid per månad för genomförda insatser. Observera att vid avlösarservice tas ingen avgift ut de första tjugo timmarna per månad. Natttillsyn via kamera är kostnadsfritt.

Servicejänster som utförs av underleverantör

Avgift tas ut för den tid som utförs hos den enskilde. När insats utförs av underleverantör beräknas utförd tid enligt följande:

- Städ 90 min/tillfälle
- Tvätt inklusive strykning (upp till 6 kg) 45 min/tillfälle
- Inköp 30 min/tillfälle
- Leverans av matlådor är avgiftsfritt för brukaren

Dagverksamhet

Ingen avgift tas ut vid vistelse på dagverksamhet.

Tillfällig vistelse i annan kommun

Brukare som tillfälligt vistas i annan kommun och erhåller hemtjänstinsatser eller trygghetslarm debiteras enligt samma regler som vid insatser i hemkommunen.

Hälso- och sjukvårdsinsatser

Vid hembesök av kommunsjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast eller fysioterapeut debiteras en avgift per besök och månad, men högst fyra besök per månad debiteras.

Vid förskrivning av hjälpmedel ingår bedömning, utprovning och en uppföljning. En förskrivning debiteras som ett besök. Avgift debiteras efter första hembesöket i förskrivningen.

Delegerad hemsjukvård

Vid delegerad hemsjukvård debiteras en fast avgift per påbörjad månad. Hel månadsavgift tas ut om insatsen utförts någon gång under kalendermånaden.

Uppsökande verksamhet

Avgift för hälso- och sjukvårdsinsatser debiteras inte vid uppsökande verksamhet.

Avgift för barn och ungdomar under 20 år

Avgift för hälso- och sjukvårdsinsatser debiteras inte för barn och ungdomar under 20 år.

Tekniska hjälpmedel

För tekniska hjälpmedel debiteras fastställd avgift per påbörjad månad.

Särskilt boende och korttidsplats

Särskilt boende för äldre

Brukare i särskilt boende, som drivs med heldygnsomsorg, debiteras en avgift som motsvarar maxtaxan. Avgiften debiteras oberoende av service- och omvårdnadsinsatser. För permanent boende mer än tre dygn per månad debiteras hel avgift. Trygghetslarm ingår.

Särskilt boende - psykiatriboende

Vid vistelse på psykiatriplats debiteras hel avgift vid vistelse i mer än tre dygn i följd.

Korttidsplats

Vid vistelse på korttidsplats mer än tre dygn i följd debiteras hel avgift. Inga frånvaroavdrag medges.

Korttidsplats med regelbunden vistelse (växelvård)

Vid vistelse på korttidsplats mer än tre dygn i följd debiteras hel avgift. Inga frånvaroavdrag medges.

Trygghetsplats

Ingen avgift tas ut för vistelse på trygghetsplats (max 3 dagar).

Medboende på särskilt boende

Om medboende beviljas hemtjänstinsatser och trygghetslarm debiteras den medboende enligt samma avgiftsregler som för insatser i ordinärt boende.

Externa platser

Se rubrik Avgift för vårdplats hos annan vårdgivare.

Reducering av avgift vid frånvaro i ordinärt boende

Den som önskar avstå eller avsluta sin insats ska avboka den senast fem veckodagar i förväg till berörd personal. Avgift debiteras annars för inplanerad tid. Vid oplanerad sjukhusvistelse debiteras ingen avgift för inplanerad tid.

Kostnader utanför maxtaxa

Hyra boende enligt SoL och LSS

- Hyra faktureras i förskott.
- Debitering av hyra sker från den dagen hyresgästen tar lägenheten till sitt förfogande.
- Vid in- och utflyttning som inte sker vid ett månadsskifte debiteras hyra per dag.
- Hyresbeloppet per dag beräknas enligt:
Månadshyra x 12/365 dagar, avrundas till närmaste heltal.
- Hyra betalas till och med uppsägningstidens slut. Skyldigheten att betala hyra kan dock upphöra tidigare om ny hyresgäst flyttar in.
- Uppsägningstid framgår på bostadsinformationen.
- I de fall hushållsel ingår i hyra beräknas den efter kvadratmeter och baseras på ett schablonbelopp från Pensionsmyndighetens föreskrifter.

Hyra psykiatriboende

Vid beslut på mindre än 12 månader debiteras ingen hyra. Vid förlängt beslut på 12 månader eller mer så debiteras hyra.

Förbrukningsmaterial på särskilt boende och psykiatriplats

Förbrukningsmaterial tillhandahålls boende på särskilt boende/psykiatriplats mot en fast månadskostnad. Kostnaden justeras årligen utifrån prisbasbeloppet. I abonnemanget ingår toalettpapper, hushållspapper, tvättmedel, sköljmedel, diskmedel, glödlampor, rengöringsmedel, avfallspåsar och tvättlappar. Kostnaden för förbrukningsmaterial ingår inte i maxtaxan.

Medboende

Om den medboende har egen lägenhet i det särskilda boendet debiteras egen hyra för lägenheten. Vid boende i samma lägenhet debiteras den som har beslut om särskilt boende. Förbrukningsmaterial ingår inte för medboende.

Parboende

Parboende kan innebära att bo i en gemensam lägenhet eller i varsin lägenhet. Vid boende i samma lägenhet debiteras en hyresgäst. Vid två lägenheter debiteras var sin hyra.

Måltidsabonnemang

Matdistribution i ordinärt boende

För beviljat matabonnemang tas avgift ut per levererad matlåda. Leverans av matlåda är avgiftsfritt.

För brukare som har en avgiftsbelagd insats jämte matdistribution ska regeln om fördyrad levnadskostnad tillämpas om behovet överstiger sex månader och merkostnadsbeloppet uppgår till minst 200 kr per månad.

Måltider på särskilt boende/psykiatriplats

Kostnaden debiteras per månad enligt kommunens fastställda måltidsprislista. Kostnaden tas ut som en dygnskostnad eller ett månadsabonnemang. Specialkost och s.k. näringstillskott ingår i kostnaden. Heldagskost i särskilt boende ger förhöjt minimibelopp. Ingen kostnad för mat tas ut vid sjukhusvistelse eller vid minst 5 dagars sammanhängande frånvaro om detta meddelas senast en dag innan.

Måltider på korttidsplats, korttidsplats med regelbunden vistelse (SoL) samt trygghetsplats

Kostnaden tas ut för samtliga närvarodagar som en heldygnskostnad med samma belopp som gäller för permanent vistelse i omvårdnadsboende. Avgiften för kost på korttidsplats ger förhöjt minimibelopp.

Måltider i korttidsboende för funktionshindrade (LSS)

Kostnaden debiteras per månad enligt kommunens fastställda måltidsprislista

Medboende på särskilt boende

Medboende på särskilt boende ansvarar själv för att laga eller köpa sina måltider.

Dagverksamhet

Verksamheten tar ut en kostnad för måltid som faktureras av ekonomienheten.

Avgift för vårdplats hos annan vårdgivare

Om en person, för vilken kommunen har betalningsansvaret för vården, vistas i särskild boendeform hos annan vårdgivare ska avgifter enligt Östhammars kommuns avgiftssystem användas. Om hyresuppgift saknas åsätts en bostadskostnad motsvarande likvärdig bostad i kommunens särskilda boendeformer.

Placering på hem för vård eller boende (HVB)

Vid placering på HVB kan kommunen ta ut en egenavgift om beslut fattas med stöd av kap 8 § 1 SoL.

Avgiftsbeslut

I beslutet ska framgå vilka uppgifter som använts i avgiftsunderlaget och beloppen för de slutliga avgifterna. Besluten ska normalt ges en giltighetstid på högst ett år, d v s tills nästa generella omprövning av avgifterna.

Brukare kan välja att inte lämna inkomstuppgift och erhåller då beslut om högsta avgift. I de fall brukaren inte lämnar erforderliga uppgifter eller lämnar uppenbart felaktiga uppgifter för att avgiftsprövningen ska kunna göras på ett korrekt sätt, beslutas också högsta avgift.

Rättelse av avgift kan göras både till fördel och till nackdel för den enskilde retroaktivt i högst tre månader från att nya uppgifter inkommit till kommunen.

Nedsättning av avgift och avgiftsbefrielse

Brukaren har alltid rätt att få en individuell prövning och eventuell nedsättning av avgiften alternativt avgiftsbefrielse då speciella skäl åberopas (dock endast i fall då förbehållsbeloppet inte uppnåtts).

Dubbla bostadskostnader

Vid ensamståendes eller båda makars/sambors stadigvarande flyttning till bostad i särskild boendeform ska ekonomisk möjlighet finnas att avveckla den tidigare bostaden. Denna avvecklingstid får uppgå till högst tre månader. Ansökan ska ske på anvisad blankett.

Uppsägning/försäljning av bostaden ska ske snarast efter inflyttning till särskilt boende om nedsättning av avgift ska kunna medges. Intyg på detta ska uppvisas.

Under den tid som den enskilde har dubbla bostadskostnader vid stadigvarande flytt till särskilt boende, har den enskilde rätten att förbehålla sig medel för den tidigare bostaden under högst tre månader. Det förutsätter dock att betalningsskyldigheten för båda boendena inträder under samma kalendermånad.

I första hand minskas omsorgsavgift och vid negativt avgiftsutrymme minskas även avgift för måltid. Ingen jämkning av hyra medges.

Kvarboendeskydd för hemmavarande make/sambo

När avgifterna fastställs ska kommunen försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. Vid beräkning av avgiftsutrymme läggs makarnas gemensamma inkomster samman och fördelas därefter med hälften på vardera maken. Vid behov ska medel från beräknat avgiftsutrymme föras över på hemmavarande make så att förbehållsbeloppet för ensamstående plus boendekostnad garanteras.

Negativt avgiftsutrymme

Om fullt förbehållsbelopp inte uppnås och rätt till bostadstillägg föreligger kan, efter individuell prövning, jämkning av måltidskostnad beslutas. Jämkning ställs i relation till gällande norm för försörjningsstöd och kan beviljas med högst det belopp som ingår som tillägg för livsmedel i det förhöjda förbehållsbeloppet.

Debitering

Avgifter, måltidskostnader och kostnad för förbrukningsmaterial debiteras månadsvis i efterskott. Hyra debiteras i förskott.

Om betalning uteblir skickas en påminnelse 10 dagar efter förfallodagen. Därefter tillämpas kommunens reglemente för kravhantering⁴.

⁴ <https://ines.osthammar.se/dokument/organisationsspecifika-dokument/kommunledningsforvaltningen/process-inkasso-kundfakturor/>

Omprövning av avgifter

Omprövning av avgifter sker vid t.ex. förändringar av inkomst, civilstånd, bostadskostnad, bostadstillägg/bostadsbidrag eller vid ändrade beslut om insatser. Nytt avgiftsbeslut fattas (8 kap. 9 § SoL).

Årlig omräkning av avgifter

En årsräkning av förbehållsbelopp, inkomster och avgifter ska genomföras efter varje årsskifte med tillämpning av ändrade prisbasbelopp, skattebestämmelser och inkomststoppgifter mm. Årsräkningen görs under första kvartalet och nytt avgiftsbeslut skickas ut.

Referenser

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- Förvaltningslagen (2017:900)
- Kommunallagen (2017:725)
- [Avgifter inom äldre- och handikappomsorgen PROP: 2000/01:149](#)